

Onderwijs zet deuren open voor Oekraïense vluchtelingen

KOEN WILS

Bij het uitbreken van de oorlog in Oekraïne heeft het ACV, net als partner *Beweging.net*, de inval van Rusland scherp veroordeeld. In haar persbericht stelde ACV dat de inval een flagrante schending van het internationaal recht was. Ze riep ook op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren en onderhandelingen om aan een vreedzame oplossing te werken in het belang van alle betrokkenen. Van Europa verwacht ACV een sterk leiderschap om ons uit deze crisis te leiden. COC van haar kant roept haar leden op om de Oekraïense vluchtelingen goed op te vangen in scholen, centra, academies en instellingen, zodat zij onderwijs kunnen blijven krijgen, ook hier in Vlaanderen en Brussel.

De Vlaamse overheid heeft kort na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne een taskforce opgericht met leidende ambtenaren van verschillende Vlaamse beleidsdomeinen – lees ‘ministeries’ – om de coördinatie van de vluchtelingenuitdaging op te nemen. Het beleidsdomein onderwijs wordt in de taskforce vertegenwoordigd door de administrateur-generaal van AgODi (het Agentschap voor Onderwijsdiensten) Patrick Poelmans. En zoals tijdens de coronacrisis, startte minister van Onderwijs Ben Weyts ook nu met een structureel overleg met de sociale partners van onderwijs, waar uiteraard ook COC deel van uitmaakt.

Begin van de vluchtelingencrisis

De vluchtelingen uit Oekraïne doorlopen onder de Europese richtlijn ‘tijdelijke bescherming’ (2001/55/EG) niet de normale asielpprocedure, maar krijgen meteen een volwaardig, tijdelijk verblijfsstatuut.

Dat geeft hen het recht op wonen, werk, onderwijs, inburgering ... Oekraïners zijn bovendien niet visumplichtig voor de eerste drie maanden van hun verblijf en ze kunnen zich vrij verplaatsen.

Op 17 maart 2022 waren er 13.500 mensen uit Oekraïne als vluchteling geregistreerd in België. Een week later, op 24 maart, waren dat al 23.000 mensen. Ongeveer een vijfde daarvan had nood aan crisishuisvesting, de anderen zijn opgevangen door familie, vrienden of Vlaamse burgers. Belangrijk voor onderwijs is dat ongeveer de helft van de geregistreerde vluchtelingen minderjarig is: 10% is 0 tot 6 jaar oud, 15% is 7 tot 12 jaar en 10% 13 tot 18 jaar (cijfers van 17 maart). Opvallend is wel dat er weinig 16-plussers zijn. Men vermoedt dat die leeftijdsgroep wel eens achtergebleven zou kunnen zijn om zich te verzetten tegen de Russische invallers.

De inschrijvingscijfers van het Vlaamse onderwijs van 17 maart 2022 toonden aan dat de helft van de inschrijvingen gebeurde in de provincie Antwerpen. Vermoedelijk speelde de aanwezigheid van de Oekraïense gemeenschap in de stad Antwerpen daarin een rol. Die tendens werd echter niet meer waargenomen eind maart. Om te voorkomen dat scholen in een bepaalde regio een goede opvang moeilijk kunnen waarmaken, wordt bij het plaatsen van vluchtelingen in een regio ook gekeken naar de capaciteit in het onderwijs. De LOP's (Lokale Overlegplatformen) zullen daarbij uiteraard een belangrijke rol spelen.

De overheid volgt de evolutie van de aantallen van nabij op. Eind maart waren er naar schatting in totaal meer dan 3,6 miljoen Oekraïense vluchtelingen. Tegen juli wordt een stijging naar 4 tot 7 miljoen vluchtelingen verwacht. Voor België zou dat kunnen betekenen dat er tegen dan 150.000 tot 260.000 vluch-

... EN WE
VORMEN
KOGELS OM TOT
VOGELS DIE MEE HELPEN
BOUWEN AAN EEN WARM
EN VEILIG NEST...

telingen opgenomen moeten worden en voor Vlaanderen spreekt de overheid van 90.000 tot 160.000 vluchtelingen. De uitdagingen zijn nog groter dan tijdens de vluchtelingencrisis van 2015.

Extra maatregelen in het Vlaamse onderwijs

Omdat bijna de helft van de vluchtelingen minderjarigen zijn, is het duidelijk dat er een grote druk op het leerplichtonderwijs komt. Maar niet alleen minderjarigen komen in het onderwijs terecht. Het grote aantal Oekraïense vluchtelingen zal namelijk ook uitdagingen met zich meebrengen voor het volwassenenonderwijs. Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts voorziet dan ook een aantal crisismaatregelen via een apart 'Oekraïne-decreet I'. *Op het ogenblik van het schrijven van dit artikel, beschikken we enkel over een eerste ontwerp van de teksten. Het decreet zal wellicht pas begin april in het parlement gestemd worden. De volgende informatie is dus onder voorbehoud.* Bovendien zit er ook al een 'Oekraïne-decreet II' in de pijplijn.

Infrastructuur en capaciteit

Minister Weyts wil twee infrastructuursporen bewandelen om onderwijs te organiseren voor de Oekraïense vluchtelingen. Wie opgevangen wordt in de nog op te richten nooddorpen, zal ter plaatse, in nog te bouwen leslokalen onderwijs krijgen. Hoe dat onderwijs concreet georganiseerd wordt, moet nog uitgewerkt worden. Zo wordt bijvoorbeeld bekeken of onderwijs in het Oekraïens aangeboden kan worden in die collectieve opvanginitiatieven, al dan niet in combinatie met afstandsonderwijs. Het tweede spoor is

onderwijs in de bestaande scholen. Omdat veel extra plaatsen nodig zijn, voorziet de Vlaamse regering extra middelen, zodat scholen gebouwen en modulaire units kunnen huren en inrichten. Zij ondersteunt ook de inrichting van tijdelijke infrastructuur die ter beschikking wordt gesteld, bijvoorbeeld een sporthal van een gemeente.

Daarnaast moeten scholen van het gewoon secundair onderwijs geen aanvraag meer doen als ze een nieuwe vestigingsplaats voor een onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers in gebruik willen nemen. Een eenvoudige melding van de ingebruikname bij de bevoegde diensten volstaat. Ook de goedkeuring van de Vlaamse regering voor de programmatie van het structuuronderdeel 'onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers' in het gewoon secundair onderwijs is niet meer nodig. Secundaire scholen kunnen via het nieuwe decreet een OKAN-klas dus tijdelijk vrij programmeren wanneer zij die nodig hebben voor de opvang van Oekraïense leerlingen. Het wordt ook mogelijk om vanaf 4 maart 2022 jonge kleuters en leerlingen in het secundair onderwijs in overcapaciteit in te schrijven.

Omkaderingsmiddelen

De meeste scholen genereren hun omkadering via een telling van de leerlingen op de eerste schooldag van februari van het voorgaande schooljaar. Wanneer een plotse instroom van leerlingen plaatsvindt, vertaalt zich dat dus niet meteen in middelen. Om dat op te lossen, komen er twee extra telmomenten voor Oekraïense nieuwkomers, namelijk op 30 juni en op 1 oktober. Zo worden scholen die in

de komende maanden extra Oekraïense leerlingen inschrijven daar sneller voor gecompenseerd. Die telmomenten met een direct effect op de omkadering en de financiering van scholen, blijven in voege zolang de Europese richtlijn (zie eerder) actief is.

Daarnaast wijzigt ook de 'toelage andersstalige nieuwkomers' in het kleuteronderwijs. Anderstalige kinderen jonger dan vijf jaar hebben momenteel namelijk geen omkadering in tegenstelling tot andersstalige nieuwkomers van vijf jaar of ouder. Daarom komt er extra financiële ondersteuning voor het kleuteronderwijs voor die jonge anderstalige nieuwkomers.

Ook de aanwending van de omkaderingsmiddelen voor 'anderstalige nieuwkomers' wordt flexibeler. Scholen van het basisonderwijs, voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kunnen tijdens de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 met die aanvullende omkadering naast onderwijzend personeel ook andere profielen aanwerven. Door het lerarentekort voorziet het decreet namelijk dat wanneer lokaal wordt vastgesteld dat er een tekort aan onderwijzend personeel is, een bepaald percentage van de toegekende omkadering voor onderwijzend personeel voor anderstalige nieuwkomers kan aangewend worden in wervingsambten van het beleids- en ondersteunend personeel (basisonderwijs) of ondersteunend personeel (secundair onderwijs). Die lestijden kunnen daartoe in punten worden omgezet. Daardoor kunnen ook andere profielen dan enkel leraren worden ingezet voor het onderwijs aan deze andersstalige nieuwkomers.

Daarnaast wijzigen de mogelijkheden om vervolgschoolcoaches in te zetten in het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers in het gewoon secundair onderwijs. Elke contactschool van een scholengemeenschap en elke school met onthaalonderwijs buiten een scholengemeenschap krijgt 0,9 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer in het onthaaljaar voor vervolgschoolcoaching. Die uren-leraar konden tot nu toe enkel worden aangewend voor begeleiding, ondersteuning en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers en voor expertiseoverdracht en -opbouw in het reguliere onderwijs. Door het huidige lerarentekort, dat zich uiteraard ook manifesteert in het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers, kunnen vervolgschoolcoaches bij een acute nood ook tijdelijk ingezet worden voor het onthaaljaar.

De Vlaamse regering voorziet tot slot extra middelen voor een intensief aanbod Nederlands Tweede Taal (NT2), zowel in de centra voor volwassenenonderwijs als in de centra voor basiseducatie. De regering houdt er rekening mee dat heel wat volwassen vluchtelingen, maar ook de al aanwezige Oekraïners, nood kunnen hebben aan die cursussen, nadat ze eerst de belangrijkste zaken hebben kunnen aanpakken. Die extra middelen worden aan een centrum toegekend voor cursisten met een statuut van tijdelijke bescherming, die ingeschreven zijn in een korte intensieve initiatiecursus NT2 onder de vorm van een open module. Na akkoord in het lokale onderhandelingscomité kunnen die middelen omgezet worden in aanvullende leraarsuren of voltijdse equivalenten. Ze genereren geen extra lesurencursist voor het volgende schooljaar om dubbele financiering te voorkomen.

Leerlingenbegeleiding

De Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) zullen kunnen rekenen op een extra werkingsbudget, zodat zij mee kunnen zorgen voor een goed onthaal en een gepaste begeleiding van vluchtelingen uit Oekraïne. Daarbij zal de aandacht voor trauma's bij leerlingen heel belangrijk zijn. Het is namelijk cruciaal om die op tijd te herkennen en om gepaste ondersteuning te bieden.

De mogelijkheid om tijdelijke verslagen op te maken, wanneer het tijdig verkrijgen van medische/classificerende diagnoses problematisch is (wat ook mogelijk was tijdens de coronacrisis), wordt ook voorzien in het kader van deze vluchtelingencrisis. Voor bepaalde leerlingen uit Oekraïne kan het nodig zijn om een verslag af te leveren voor toegang tot een 'Individueel Aangepast Curriculum' in het gewoon onderwijs of voor toegang tot het buitengewoon onderwijs. In de loop van het huidige schooljaar en met het oog op inschrijvingen voor het schooljaar 2022-2023 kunnen de CLB's afwijken van de bestaande regels voor het afleveren van tijdelijke verslagen. Vanaf 1 september 2022 wil de Vlaamse regering de mogelijkheid tot opmaak van tijdelijke verslagen enkel nog verderzetten voor uit Oekraïne gevluchte leerlingen. Voor andere leerlingen gaat ze ervan uit dat het vanaf het schooljaar 2022-2023 opnieuw mogelijk moet zijn om verslagen op te maken die voldoen aan alle voorwaarden.

Hoger onderwijs en erkenning diploma's

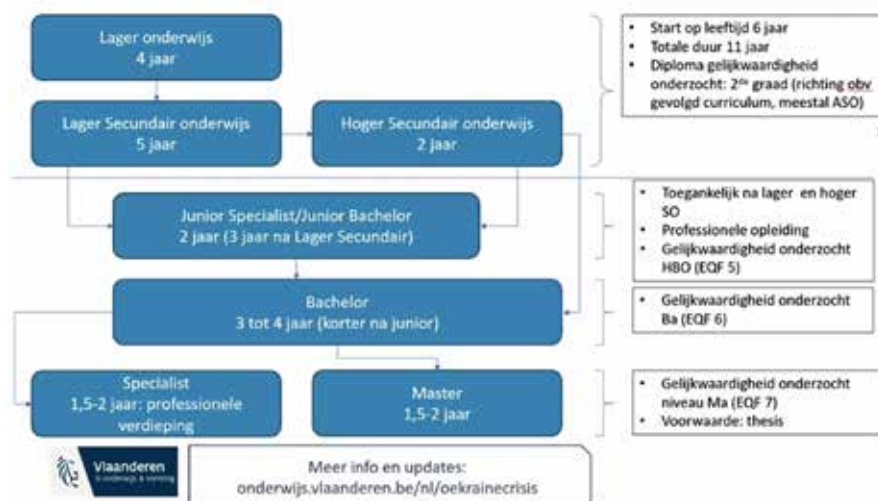
Voor studenten die gevlucht zijn uit Oekraïne en een tijdelijk verblijfsstatuut hebben in België, geldt momenteel niet dezelfde reglementering als voor andere erkende vluchtelingen. Via het Oekraïne-decreet wordt die reglementering ook op hen van toepassing. Zo kunnen zij vanaf het academiejaar 2022-2023 ook een studietoelage ontvangen.

Houders van een Oekraïens diploma die willen werken in Vlaanderen of Brussel, kunnen een aanvraag doen voor de erkenning van hun diploma bij NARIC-Vlaanderen. Dat is een vereiste voor een job bij de overheid of voor gereguleerde beroepen (arts, verpleegkundige, tandarts, architect, leraar ...). In andere gevallen is dat alleen nodig wanneer de werkgever dat expliciet vraagt. NARIC-Vlaanderen is de dienst die de authenticiteit van buitenlandse kwalificaties onderzoekt en duidelijkheid geeft over het niveau en de inhoud van de buitenlandse opleidingen. Het Oekraïne-decreet regelt nu dat Oekraïense vluchtelingen geen financiële bijdrage moeten betalen voor het erkenningsonderzoek.

Verschillende onderwijssystemen

Tot slot is het voor wie Oekraïense leerlingen in de klas zou krijgen, nuttig om weten dat het onderwijssysteem in Oekraïne enigszins verschilt van dat in Vlaanderen. Op de website van Onderwijs Vlaanderen¹ is, naast heel veel andere informatie, ook een beknopte beschrijving van het Oekraïense systeem terug te vinden. Onderaan de pagina zie je een schematische weergave van hun systeem.

Omdat de verschillende niveaus en leerjaren van het Oekraïense onderwijssysteem niet overeenkomen met die van het Vlaamse, is het basisprincipe bij de inschrijvingen van Oekraïense vluchtelingen de leeftijd van de leerling, student of cursist.

1. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/oekraïnecrisis>